

Szőcs Péter Levente (Szatmárnémeti, Szatmár Megyei Múzeum): *Szatmár és Németi középkori topográfiájáról*

A Szamos partján kialakult két település, Szatmár és Németi viszonylag korán a városi fejlődés útjára lépett. Legkorábbi kiváltságleveleik 1230-ból (Németi) és 1264-ből származnak (Szatmár), mindkettőt többször átírták, bővítették és megerősítették a középkor, majd a kora-újkor folyamán. A Szamos, mára már kiszáradt ága által elválasztott két város fejlődése sok ponton párhuzamos, Szatmár és Németi az eltérések ellenére is valóságos iker-településekké váltak, bár közigazgatási különállásukat egészen 1712-ig, tulajdonképpen egyesülésük évéig megőrizték.

A két város összefonódó története és földrajzi közelségük a település szerkezetét, topográfiai elrendezését is meghatározta. Az Alföld más településeihez hasonlóan, Szatmár és Németi középkori képe mára már nem őrződött meg, a török kor háborúi során teljesen elpusztult. A középkori források pusztulása miatt a két település középkori képe többnyire csak régészeti és topográfiai megfigyelésekből rekonstruálható, amely a kora újkori képi ábrázolások és írott források visszavetítésével egészíthető ki. A két város középkori és kora-újkori topográfiájának több részletét tisztázta az eddigi kutatás, most a hiányzó összegző áttekintést kíséreljük meg.

A két város középkori topográfiájára vonatkozó források számbavételét a két város középkori fejlődésének, kiváltságainak és jogállásának változásai vázlatos bemutatása egészíti ki. A párhuzamos fejlődésből kifolyólag több lehetőség adódik az összehasonlításra és a hiányos adatsorok kölcsönös kiegészítésére. Az elsődleges rekonstrukción túl, a két város középkori topográfiája és fejlődése sajátos példáját nyújtja a kiváltságolt település polgári és egyházi intézményeinek helyzetére és a királyi (majd időlegesen földesúri) tisztviselőkkel és hivatalokkal való viszonyára.